

Általános kérdések

118/2015

Konferencia Budapesten a statisztika megújításáról és az együttműködésről

URL: http://www.ksh.hu/wsd2015_presentations

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Közgyűlése magyar javaslatra 2015. október 20-át Statisztikai Világnappá nyilvánította. A statisztika népszerűsítésére a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) egész éves program-sorozatát indította. Ennek keretében a jeles napon kezdődött az a kétnapos nemzetközi konferencia, amelynek helyszíne a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) volt. A világnap mottójához igazodva (Jó adatokkal a jó életminőségért) az eszmecsere az *Innováció és kooperáció – a hivatalos statisztika megújításáért* címet viselte. A köztársasági elnök köszöntőlevelének felolvasását és Lovász László, az MTA elnökének nyitóbeszédét követően a tanácskozást Vukovich Gabriella, a KSH elnöke nyitotta meg. A konferencia iránt érdeklődők egy új kommunikációs csatorna révén „helyszíni közvetítésként” követhették nyomon a tanácskozást.

Vukovich Gabriella, a KSH elnöke (Fotó: Weisz Tamás)

Világprogram, világstatisztika, európai statisztika

Az első előadó Enrico Giovannini, az ENSZ főtitkára által a fenntartható fejlődés érdekében létrehozott, az adatforradalommal foglalkozó független szakértői csoport elnöke volt. Előadásában azt vizsgálta, mi a statisztika jövője az új, átfogó globális program, az ENSZ által 2015 szeptemberében elfogadott Fenntartható Fejlő-

TARTALOMJEGYZÉK

Általános kérdések.....	1
Gazdaság	6
Társadalom	20
Demográfia	24

dési Célok (Sustainable Development Goals – SDG) felé vezető úton. A program témák sokaságát fogja át; elődje, a Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals – MDG) tapasztalatai alapján az eredményeket tükröző statisztikai mutatók minősége és elérhetősége tekintélyes befektetéseket fog igényelni. Bár még nem világos, miként fog érvényesülni a világméretű elgondolás Európában, feltehető, hogy az Európai Statisztikai Rendszert (European Statistical System – ESS) felkéri a társadalmi és környezeti indikátorok előállításának felgyorsítására. Az SDG adatigényeinek előzetes felmérése alapján kijelenthető: a fejlett és a fejlődő világ közötti különbségek miatt nem valószínű, hogy az összes tagállam időben teljesíteni tudja az elvárásokat. Az előadás további része az adatforradalom következményeit taglalta: bár a nemzetközi statisztikai intézmények közötti összhang megteremtése érdekében történtek erőfeszítések, a magánszféra mind az adatgyűjtés, mind az infrastruktúra kiépítésében gyorsabb ütemmel tűnik ki – ennek következményei már az SDG elfogadását követően is érezhetőek: a program előrehaladásának monitorozásában érdekelt nagy adatbázisok tulajdonosai máris a fejlesztési ügynökségek partnereinek szerepére törnek. Giovannini utalt a viharos digitális fejlődés követésére alakuló Nyílt Adatok Nemzetközi Statútuma elnevezésű kezdeményezésre, megjegyezve: a nemzetközi statisztikai intézmények elmulasztottak néhány alkalmat a vezető szerep megszerzésére. Addig is, amíg tisztázódik, miként alakul majd az SDG programjának statisztikai nyomon követése, az ENSZ Statisztikai Bizottsága elé a következő feladatokat látja tanácsosnak kitűzni: egyeztetni a bizottságban végzett tevékenységeket a program pontjaival; egy egységes javaslat elkészítése érdekében 2015 végéig részletekbe menően áttekinteni a programmal kapcsolatos statisztikai tennivalókat. Érdemes új szabályokat kidolgozni a fontosabb nem

kormányzati adatszolgáltatók számára, kifejlesztve egy globális portált az adatok és a metaadatok tárolására; megalkotni egy statisztikai globális „felhőt”; erősíteni a statisztikai és a földrajzi térinformációs rendszerek közötti kapcsolatokat. A nemzeti hivatalok az SDG kapcsán hozzáférést kaphatnak az adminisztratív adatforrásokhoz, jogosulttá válhatnak minőségük felülvizsgálatára. Lehetőség nyílik kísérletezésekre is, például a „korai becslések” bevezetésére.

A Nemzetközi Statisztikai Intézet leköszönő elnöke, Vijayan N. Nair a hivatalos statisztika és a tudomány közötti kapcsolatokat tekintette át a „big data” korban, megjegyezve, hogy a jelenség kezdetei az 1980-as évekre nyúlnak vissza. A valódi újdonságot a nagy adathalmazok heterogenitása és keletkezésük sebessége jelenti – az utóbbi a tárolás korlátai miatt az elemzés és az algoritmusok alkotása elé állít gátakat. Megemlítve a változások kormányzati követéseként az Amerikai Egyesült Államokban 2015 februárjában létesített adattudományi főigazgatói posztot, konkrét példákön világította meg a hivatalos statisztika és a rendezetlen nagy adatállományok kapcsolatát.

Walter Radermacher, az Eurostat főigazgatója (Fotó: Weisz Tamás)

Walter Radermacher, az Eurostat főigazgatója a megújítást az ESS oldaláról vette szemügyre. Előadásában a rendszer 2020-ig szóló víziójára esett a hangsúly; a stratégia kiindulópontját a 2008. évi válság időszakában jelölte meg: ettől kezdve kapott nagyobb szerepet a statisztikai szolgálatok költségvetési megszorításokhoz való alkalmazkodása, a függetlenségük garantálását szolgáló „tűzfalak” létesítése. Ezt követően került sor a statisztikára vonatkozó uniós jogszabályok idej megújítására, az együttműködés, a modernizálás jegyében fogant vízió kialakítására. Az utóbbi feloleli a felhasználókkal fenntartott kapcsolatokat, a partneri viszony kialakítását a kormányzati és a magánszféra intézményeivel, az új adatforrások feltárását, új tájé-

koztatási elgondolások kimunkálását, a gazdaságstatisztikában a halaszthatatlan felzárkózást a globalizáció által teremtett feladatokhoz. Ez utóbbiak terén az elmaradást az 1950-es években létrejött kategóriák kiegészítésében, azaz a szolgáltatások számbavételi módjában, valamint az immateriális javak statisztikájában jelölte meg. Hasonlóképpen kívánatos lenne a statisztikai és a földrajzi szemlélet egyesítése. És bár senki sem tudja, milyen lesz az unió, a statisztika minden ága együtt tart a történések nagy folyamával.

A konferencia közönsége (Fotó: Weisz Tamás)

„Az együttműködés ott kezdődik, ahol a verseny abbamarad” – idézte F. D. Rooseveltt mondását előadása mottójaként Konrad Pesendorfer, az Osztrák Statisztikai Hivatal elnöke, szemügyre véve a formális kapcsolatokat és a kölcsönös függőségek hálózatát. Ezt követő előadásban az Ír Statisztikai Hivatal elnöke a modernizációt az evolúciós vagy a forradalmi fejlemények szempontjából vizsgálta, felvetve: lehet, hogy azoknál a témáknál célszerű forradalomról beszélni, ahol sürgető igények mutatkoznak a váltásra. Marko Krištof, a Horvát Statisztikai Hivatal vezetője az unióba frissen belépett intézmény tapasztalatait osztotta meg.

A konferencia kerekasztal-beszélgetések sorozatával folytatódott, amelyek témái a statisztika fenntarthatóságától a jegybanki statisztikák kérdésein és a mikroadatok cseréjén keresztül egészen a human relations és a kommunikáció részleteiig terjedtek.

TÁRGYSZAVAK: Statisztikai Világnap, konferencia, statisztikai együttműködés, big data, Európai Statisztikai Rendszer, Budapest

119/2015

Agenda 2030: Fenntartható Fejlődési CélokURL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Újabb, tizenöt esztendőre szóló világméretű programot fogadott el az ENSZ 2015. szeptember 25. és 27. között tartott közgyűlése. A világszervezet hivatalos megalakulásának 70. évfordulója alkalmából elfogadott Fenntartható Fejlődési Célok (Sustainable Development Goals – SDG) elnevezésű program a 2000-ben elfogadott Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals – MDG) örökébe lépett; folytatja és kiegészíti feladatait. Az aláírók szándéka szerint az új, globális tervezet dinamikus, innovatív, emberközpontú gazdaság kiépítésén fáradozva igyekszik megváltoztatni azokat a módokat, amelyekkel a társadalmak megtermelik és elfogyasztják a javakat és szolgáltatásokat: a fenntartható fejlődés a jólét feltétele, de csak úgy érhető el, ha a gazdagságot megosztják, ha fellépnek a jövedelmi egyenlőtlenségekkel szemben.

Az új tervezet összesen 169 feladatot csoportosít tizenhét cél körül. A tennivalók élén a szegénység és az éhezés felszámolása áll (a nemzeti meghatározások szerinti szegénységben élők arányának felére csökkentésével), a természeti erőforrásokhoz való egyenlő hozzáférésről való gondoskodással. Az egészséggel összefüggésben a gyermekágyi halálozás visszaszorítása, az ötévesnél fiatalabb gyermekek halálzásának lehetőség szerinti megelőzése, a járványok, közlekedési balesetek csökkentése szerepel. Az oktatás és az élethosszig tartó tanulás terén az alap- és középfokú oktatás kiterjesztésének minden fiatalra kiterjedő követelményét fogalmazták meg. A nők és a lányok bármilyen hátrányos megkülönböztetésének kiiktatása, a velük szembeni erőszak összes formájának felszámolása az ötödik kiemelt cél. A biztonságos és elérhető ivóvíz, a megfizethető energiaszolgáltatáshoz való hozzájutás elérése, a megújuló források növelése és az energiahatékonyság megkétszerezése alkotja a következő két fő tennivalót. A gazdasági növekedést a teljes és termelékeny foglalkoztatottság kíséretében ajánlott elérni, rugalmas infrastruktúra kialakításával, az erőforrások hatékonyságának fokozásával. Az egyenlőtlenség csökkentése mind az országokon belül, mind közöttük önálló főcélként lépett elő. A városokat, településeket befogadókká, biztonságossá tanácsos alakítani, mindenki számára elérhetővé téve a megfelelő lakhatást és közleke-

dést – és gondoskodni célszerű a fenntartható fogyasztási és termelési minták elterjesztéséről. A klímapolitika államokon belüli megalkotása képviseli a tizenharmadik főcél, a következőt az óceánok ökoszisztémáinak megvédése, amit a szárazföldek hasonló ügye követ. A fenntarthatósági elvekkel és célokkal összhangban működő intézményekre van szükség az erőszakmentesség és a jogállamiság jegyében. Az utolsó főcél a megvalósítás eszközeit tartalmazza – a finanszírozástól a fejlődő országokkal kibontakoztatott technológiai együttműködésig, nem elhanyagolva a nemzetközi kereskedelem megfelelő működtetését, a nem kormányzati szervezetekkel fenntartott kapcsolatokat sem.

A 2016-tól életbe lépő program megvalósítását a bizonyos időközönként készülő globális jelentések követik majd nyomon, akár csak az ENSZ főtitkára nevében évente összeállított előrehaladási jelentések. Mindezekhez a tagállamok önkéntesen benyújtott nemzeti jelentései és a világszervezet szakosított intézményeinek beszámolóí nyújtanak alapot, azokhoz pedig a programhoz illeszkedő monitoring-eljárások és statisztikai rendszerek. Így válik a megvalósítás egyik legfontosabb támpontjává az értékelést elősegítő statisztikai jelzőszámok együttese.

TÁRGYSZAVAK: világprogram, emberközpontú gazdaság, egyenlőtlenségek csökkentése, statisztikai jelzőszámok, Agenda 2030, Fenntartható Fejlődési Célok, ENSZ

HOLKA LÁSZLÓ

120/2015

A Millenniumi Fejlesztési Célok nyomon követése terén szerzett tapasztalatok statisztikai szemszögbőlURL: [http://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Lesson%20Learned%20from%20MDG%20Monitoring_2013-03-22%20\(IAEG\).pdf](http://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Lesson%20Learned%20from%20MDG%20Monitoring_2013-03-22%20(IAEG).pdf)

AZ ENSZ Statisztikai Bizottsága felkért egy szakértői testületet a nyolc elérendő cél köré csoportosított, 2015-ig terjedő feladatokat tartalmazó Millenniumi Fejlesztési Célokhoz (MDG) kapcsolódó jelzőszámok gondozására. A testület munkacsoportot alakított a világprogram statisztikai vetületeinek értékelésére, amely 2012 és 2013 folyamán végezte tevékenységét. Következtetéseiket négy pontban foglalták össze. Az MDG keretének erényei és hiányosságai kapcsán leszögeztek: egyértelmű, hogy a kezdeményezés megerősítette a statisztika szerepét a politi-

kai döntéshozatalban; nőtt a felismerés, hogy az alkalmazott jelzőszámok szükségesek; javult az együttműködés az egyes országokon belül a statisztikai és más kormányzati szervek között – miként a nemzetközi szintű kooperáció is. A gyengeségek közé sorolható, hogy mind a nemzeti statisztikai hivatalok, mind a fejlesztésben résztvevő intézmények az MDG-t „felülről vezérelt” programnak fogták fel; esetenként hiányzott az összhang a főcélok, az alárendelt feladatok és a jelzőszámok között – egyes jelzőszámok nem illeszkedtek a célokhoz, másokat a meglévő indikátorok nem tükröztek megfelelő módon. Egyes céloknál nem vált világossá, miként is keletkeztek, így változatos formákat ölthettek: vagy egyértelmű számszaki meghatározást alkalmaztak – jobbik esetben a „megfelelni” fordulattal, a rosszabbakban szegényes meghatározással ellátva (erre példaként említik a „javítani a nyomornegyedek lakóinak életét” célkitűzést). Előfordult, hogy a globális célokat nemzetiékként, vagy regionálisaként értelmezték, ami az elemzés, a statisztika torzulásaihoz vezetett. Erős a tendencia, hogy mind a globális, mind a regionális trendeket maroknyi, nagy lélekszámú ország határozza meg. A bázis éveket a program kereteitől időben túl távol választották meg (a gyermekhalandóságra vonatkozó célnál a bázis 1990 lett, ugyanakkor a feladatokat és az elérendő célkitűzéseket 2002-ben határozták meg). Mindezek következtében az ajánlatok szerint a célok meghatározásakor ügyelni kell rá, hogy ezek összhangban álljanak egymással is, az egyéb nemzetközi vállalásokkal is; mind az abszolút, mind a relatív változások esetében törekedni kell mérhetőségükre; a célok lehetőleg legyenek számszerűsíthetők és határidőhöz kötöttek; a számszerűsített feladatok legyenek igényesek, de megvalósíthatóak, meghatározásuk a történeti előzmények és a jelenlegi tendenciák értékelésén alapuljon; meg kell különböztetni a célkitűzéseket és a víziókat.

Az újabb célok kitűzésekor a jelzőszámok megválasztásában követendő elvek: az indikátorok természetesen következzenek a feladatokból; az információigényt nem szabad új célokként megszabni, sem globálisan, sem az egyes államok szintjén: ezeknek a nemzeti statisztikai szolgálatok fejlesztési stratégiáikhoz kell kötődniük. A relevancia iránti elvárások mellett a módszertant illetően törekedni kell rá, hogy a jelzőszámok megfeleljenek a létező nemzetközi fogalmaknak, osztályozásoknak és ajánlásoknak. A globális monitoringot az átláthatóság elve alapján kell végezni. A mérések az egyes tagál-

lamok feladatát jelentik, és kívánatos lenne az egyes indikátorok dezaggregálása földrajzi régiók, nemek, jövedelmek szerint. Az utolsó pont a statisztikai szervezetek szerepét taglalja a célkitűzések meghatározásában, megállapítva, hogy az MDG kidolgozásakor hiányzott a velük végzett előzetes konzultáció: tanácsos bevonni képviselőiket ezekbe az előkészítő munkálatokba. Az eredményes nyomon követés csakis szervezetközi munkacsoportok létrehozásával képzelhető el, amihez az ENSZ Statisztikai Bizottsága az MDG esetében betöltötte az irányító szerepet.

TÁRGYSZAVAK: jelzőszámok, monitoring, Millenniumi Fejlesztési Célok, ENSZ Statisztikai Bizottsága

HOLKA LÁSZLÓ

121/2015

A Fenntartható Fejlődési Célok feladatainak áttekintése a tudomány szemszögéből

URL: <http://www.worldsocialscience.org/documents/sdg-report.pdf>

Jóval a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG) elfogadása előtt, 2015 elején közös tanulmányban értékelték az addig kiérlelt javaslatokat az UNESCO két intézménye, a Nemzetközi Tudományos Tanács (ICSU) és a Nemzetközi Társadalomtudományi Tanács (ISSC) által felkért szakértők. Tevékenységüket Anne-Sophie Stevance (ICSU) koordinálta. A szerzők, huszonegy ország negyvennél több természet- és társadalomtudósa a programtervezetet alapvetően előrelépésnek tartották elődjéhez, a Millenniumi Fejlesztési Célokhoz (MDG) képest, ám hiányolták elemeinek integráltságát, kifogásolták a témakörök közötti átfedéseket. Javára írták, hogy nagyobb megértést tanúsított a társadalom, a gazdaság és a környezet közötti kölcsönhatások iránt, és hogy már nem csak a fejlődő országokra terjedt ki, hanem az egész világra. A célokat egyenként vizsgálták, hogy kiderüljön, mennyire igazodnak a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióihoz, rendelkeznek-e kellő tudományos alátámasztással, eléggé körülhatároltak-e az eredményes megvalósítás és annak nyomon követése szempontjából. Megállapításuk szerint a tizenhét főcél mögötti 169 feladatnak csupán 29%-a tekinthető tudományosan megalapozott, jól definiált tennivalónak, 54% további kidolgozást igényelne,

míg 17%-uk gyenge vagy lényegtelen feladatot tartalmaz.

A tennivalók megfogalmazásában uralkodónak tűnt a meghatározások pongyolasága, a mérhető, időpontokhoz kötött, mennyiségi célok kitűzésének rovására. Bizonyos témakörök elszigetelten szerepeltek, ami a klíma, az élelmiszerbiztonság és az egészségügy esetében akár egymásnak ellentmondó törekvések felkarolását is eredményezheti. Fontos cél véget vetni az éhezésnek, ám a bírálatot végző kutatók szerint hiányosak a célok közötti összefüggések: csak kettő jelöli meg közvetlenül az éhezést és az alultápláltságot, azt is homályosan és az ellentmondásokat nem kizáró módon. Megemlíti, hogy az éhezésnek véget vetni többet jelent a fenntartható mezőgazdaságnál, a jelenségnek az egyenlőtlenség a fő tényezője, amely nem szerepel ennél a feladatnál.

A kilencvenkét oldalas összeállítás egyenként sorra veszi a világprogram fő céljait, mindegyikhez kommentárokat és javaslatokat fűz. Önálló záradék vizsgálja az adott célkitűzés kapcsolódását a program többi pontjához, kitérve az eredmények mérhetőségének és nyomon követésének értékelésére – és ezt követi egy tömör összegzés. A mérhetőséggel kapcsolatos tennivalókat a program utolsó, tizenhetedik fejezete tartalmazza. Az adatokat illetően a testület leszögezi, hogy az adatok hozzáférhetősége kulcsfontosságú eszköz a tervezéstől a megvalósításon át az eredmények értékeléséig. A tudásgazdaság segíthet áthidalni a magas és az alacsony, illetve közepes jövedelmű államok közötti digitális szakadékot. Márpedig a különbség szembeszökő az egészségügyre, fejlesztésre vonatkozó minőségi adatok esetében: és míg a fejezet egyik feladata úgy fogalmaz, hogy jelentősen növelni kell a jó minőségű adatok elérhetőségét, nem részletezi sem azt, miként érhető el ez a „minőség”, sem pedig, hogy mi tekintendő mértékadónak ebben a vonatkozásban. A tanulmány befejező részét három szerző jegyezte, egyikük Pintér László, a Közép-Európai Egyetem (CEU) tanára. A program nyomon követését és a szemlélését taglaló fejezet egyik lényeges megállapítása szerint az előrehaladás megítélése túlmutat a puszta statisztikai tényközlésen: elemzőtevékenységet igényel.

TÁRGYSZAVAK: világprogram, fenntartható fejlődés, mérhetőség, tudományos bírálat, ENSZ

HOLKA LÁSZLÓ

122/2015

A kérdőív mint társas interakció

Norman M Bradburn: Surveys as social interactions
Journal of Survey Statistics and Methodology, 2015.
november 6. 1–16. p.

URL: <http://jssam.oxfordjournals.org/content/early/2015/11/06/jssam.smv037.short?rss=1>

Számos kutatást végeztek az elmúlt évtizedekben arra vonatkozóan, hogy miért dönt valaki egy felmérésben való részvétel mellett, és milyen kognitív folyamatok zajlanak a válaszadóban az adatszolgáltatásra való meggyőzés közben. A téma ma is aktuális, mivel különféle adatgyűjtési módok segítségével (például internetes önkitöltős kérdőív, papíralapú személyes lekérdezés, telefonos lekérdezés stb.) kell elérni más és más társadalmi milióból származó embereket. A szerző egy szociálpszichológiai megközelítést vázol fel, amelyben a kérdőíves felmérést idegen emberek közötti társas interakcióként értelmezi, összefoglalja a szakirodalom eredményeit, és kijelöli az általa fontosnak vélt további kutatási területeket.

Más szerzők korábban megállapították, hogy bizonyos társadalmi normák döntő szerepet játszanak abban, hogy a válaszadó részt vesz-e a felmérésben. Ilyen például a kölcsönös tisztelet, az őszinteség (a válaszadó is igazat mond, a kérdező pedig igazolja magát), valamint az a tényező, hogy az összeíró személye egy konkrét szervezetet képvisel. Mindezek mellett az emberek döntésében szerepet játszhat, hogy válaszaikon keresztül kifejezzék véleményüket, esetleg hisznek abban, hogy a felmérés eredményein keresztül a társadalom megismerheti a főbb gazdasági, társadalmi és politikai folyamatokat, mélyebb összefüggéseket.

Bradburn szerint a fenti állítások helytállóak, azonban nem vizsgálják részleteiben magát a döntési folyamatot. Egy három szakaszból álló modellben értelmezi a kérdőívben való részvételt, amely az „első öt másodpercből”, a bemutatkozásból és a felmérésben való részvételre irányuló felkérésből áll. Az első öt másodperc döntő fontossággal bír a részvételre vonatkozóan, ezért nagy kihívást jelent. A módhatás miatt máshogy kell készülni a telefonos interjúra és a személyes lekérdezésre, mivel nem mindegy, hogyan jön létre a kérdező és a válaszadó közötti kapcsolat. Személyes találkozásnál döntő lehet a kérdezőbiztos kinézete, külső tulajdonságai, telefonos megkeresésnél pedig a hangszín, amelynek segítségével valamelyest kategorizálhatóvá válik az adatszolgáltató számára. Ugyancsak fontos a

személyes találkozásnál a felkérő levél, amely a találkozás előtt bekerülhet a válaszadó postaládájába, és felkészítheti őt a kérdező érkezésére, ami a telefonos kérdezésnél sok esetben nem kivitelezhető.

A bemutatkozás szakasza akkor következik, amikor a válaszadó kinyitja az ajtót, vagy nem utasítja vissza egyből a kérdezőt. Kihívást jelent a telefonos interjúnál, hogy semmit nem lehet tudni a válaszadóról (esetleg a települést, ahol él), míg a személyes interjú esetén a ház vagy a kert külleme már bőséges információkat szolgáltat, amelyek segítségét ki lehet használni a meggyőzés során. Olyan tényezők is sokat számítanak, mint a kérdező beszéde: általános tapasztalat, hogy azok a kérdezőbiztosok a legsikeresebbek, akik nem beszélnek se túl hadarva, sem pedig túl kevés szünettel.

A válaszadó felkérésénél is számos tényezővel kell kalkulálni. Azzal a személlyel, aki úgy gondolja, hogy a válaszaival jutalmazhat másokat, illetve úgy véli, hogy válaszaival mások jóllétét segíti elő, nem lesz gond a meggyőzés terén. Jutalom lehet az is, hogy egy feltehetően magányos válaszadó megbeszélheti a problémáit egy szimpatikus, nem ítélező kérdezőbiztosal, de egy érdekes kérdőív is megfelelő motivációnak bizonyulhat. A jutalmazás másik formája az ajándék, amely hatást gyakorol a megvalósulási arányokra, de önmagában nem kizárólagos ösztönző erő. Arra is érdemes emlékeztetni a válaszadókat, hogy a végső eredmények kevésbé lesznek értékesek a válaszaik nélkül.

A fenti tényezők figyelembevételével kell megszervezni a kérdezők kiválasztását és oktatását is. Főként a telefonos kérdezők kiválasztásánál fontos szempont a hangszín, viszont bizonyos kommunikációs készségekre nem szükségszerű az elején nagy hangsúlyt fektetni, mivel ezek a technikák könnyen elsajátíthatók. Szükséges oktatni a kérdezőket arra, hogy miként kezeljék a vonakodó válaszadókat, illetve a megtagadókat, továbbá fejleszteniük kell problémamegoldó készségüket is. Ez utóbbihoz használhatók folyamatleírások is, amelyeket a valóságban előforduló szituációknak megfelelően kell kidolgozni. Ha a válaszadók ismerik a felmérés célját, szívesebben részt vesznek abban, ezért a kérdezőbiztosoknak is tisztában kell lenniük azzal, hogy mire irányul és miért fontos az adott kutatás.

TÁRGYSZAVAK: survey statisztika, kérdőíves felmérés, társas interakció, társadalmi normák

Gazdaság

123/2015

A termelékenység mutatóinak nemzetközi összehasonlítása

Prabhdeep Gill: International comparisons of productivity – final estimates, 2013

Statistical Bulletin of the Office for National Statistics, 2015. február 20. 1–24. p.

URL: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_395943.pdf

A fejlett országok egy csoportját tömörítő G7 tagjainak termelékenységi szintjét az Egyesült Királyság mutatójával összehasonlítva megállapítható, hogy a hat másik állam 2013. évi termelékenységének átlagos értéke tizenhét százalékponttal nagyobb. A G7 1992. évi adatai alapján a hat másik ország átlagához mért távolság kisebb volt. A hét országra számított, egy munkaóra és egy munkásra jutó 2013. évi teljesítmény egy százalékkal meghaladta az előző évit, az Egyesült Királyság egy munkásra jutó GDP-értéke nőtt, de csökkent az egy munkaóra jutó érték.

Egyes kísérleti számítások nem a GDP értékével, hanem a nettó hazai termék (net domestic product – NDP) értékével mérték a munka termelékenységét. A számítás első alkalommal vette figyelembe a tárgyi eszközök (termelő-berendezés, ipartelep, iroda stb.) értékcsökkenési leírását is, és ez az új megközelítés csökkentette a brit mutató távolságát a másik hat ország (Franciaország, Japán, Kanada, Németország, Olaszország, Egyesült Államok) átlagos termelékenységétől. Az így módosított termelékenység amerikai, németországi és franciaországi szintje jóval magasabb, mint az Egyesült Királyságé.

A brit termelékenységi mutatókat összehasonlították a nem G7-be tartozó országok színvonalával is, itt például a spanyolországi termelékenység kilenc százalékponttal magasabb, és jelentősen elmarad például az írországi, a belgiumi és a hollandiai szinttől. Az egy munkásra, illetve az egy teljesített munkaóra jutó érték eltérő rangsora azt fejezi ki, hogyan különböznek a heti munkaidők, illetve a teljes és a részmunkaidős dolgozók arányai.

A nemzetközi összehasonlítás azonos OECD-forrásokra alapozott minden ország GDP-, illetve munkaidőfelhasználás-adatainak számításában. Ahol az elérhető, ott a nemzeti valuta árfolyama helyett a vásárlóerő-paritás (purchasing power parity – PPP) szerepel a termelékenység számításában.